Adorján Andor szombathelyi és zsidó identitása

A BTK Irodalomtudományi Intézet tudományos munkatársa, Tüskés Anna 2023. október 25-én a szombathelyi Zsidó Szabadegyetem előadássorozatának keretében a Bernstein Béla Kulturális Központban *Adorján Andor élete és munkássága* címmel tartott előadást, különös tekintettel az író, újságíró és műfordító szombathelyi és zsidó identitásának bemutatására.

Az előadás apropóját az Adorján Andor (Szombathely, 1883 – Eaubonne, 1966) életét és munkásságát bemutató, 2023 augusztusában megjelent könyv jelentette. A közönséget Sugár Judit, a hitközség elnöke és Mayer László levéltáros köszöntötte.

Adorján Andor Lackenbacher Andorként született 1883-ban Szombathelyen. Apja, Lackenbacher Fülöp bőrkereskedő a szombathelyi zsidó hitközség elnökeként tevékenykedett 1877–1886 között, és ő volt az első zsidó, aki tanácsosként tagja lett a város elöljáróságának. Kilencéves koráig Andor a szombathelyi zsidó elemi iskolába járt a Zrínyi utcában, majd a család 1892-ben Budapestre költözött. Egész életében nosztalgiával emlékezett vissza szombathelyi gyermekkorára. A leveleiben található ószövetségi, ógörög és latin mitológiai utalások arra engednek következtetni, hogy műveltsége mélyen gyökerezett az európai zsidó–görög–latin kultúrában.

Adorján Andor 1919 nyarán francia feleségével együtt Párizsba költözött, és egészen 1940-ig nem volt problémája származásából. Tapasztalata szerint „A boldog Franciaország gazdasági és társadalmi kiegyensúlyozottságát semmi se bizonyítja jobban, mint az, hogy ez az ország le tud mondani az antiszemitizmusról...” Baráti köre alapvetően az irodalmi-művészeti életben otthonos, asszimiláns liberális magyar zsidó értelmiségiekből állt, és a francia életében is leginkább velük tartotta a kapcsolatot. Amikor választott második hazája német megszállás alá került, Adorján – aki külföldi zsidónak számított – Vichy-Franciaországban (*Zone libre*), a Lot megyei Figeac Lascombes nevű negyedében, az állomás közelében talált menedéket családjával: eleinte feleségével lakott egy parasztcsaládnál (M. Capsal), majd két évig egy kolostorban élt egyedül.

Halála előtt két évvel, 1964-ben merült fel benne a gondolat, hogy értékes könyvtárát a szombathelyi zsidó elemi iskolára hagyja hálából, amiért megtanították írni-olvasni és imádkozni. Kézirat- és műgyűjteményét szülővárosa múzeumára tervezte hagyni azzal a feltétellel, hogy külön szobát biztosítanak a gyűjteménynek, és nem osztják szét a különböző osztályokra. Az adományozás a vasfüggönyön keresztül nem valósulhatott meg.

Az előadásról készült beszámolók:

VN: *A szülővárosában emlékeztek rá: Adorján Andorról a Zsidó Szabadegyetemen* = Vas Népe 2023. október 27., 3. https://www.vaol.hu/helyi-kultura/2023/10/a-szulovarosaban-emlekeztek-ra-adorjan-andorrol-a-zsido-szabadegyetemen

Tanai Ibolya: *Zsidó Szabadegyetem: Adorján Andor élete és munkássága* = Bernstein Béla Online, A Szombathelyi Zsidó Hitközség honlapja, 2023-10-27 https://szombathelyizsidohitkozseg.hu/zsido-szabadegyetem-adorjan-andor-elete-es-munkassaga/